

PETR OSLZLÝ - ČESKÁ VIZE

(*1945) divadelník, pedagog, ředitel Centra experimentálního divadla, Brno

zveřejněno v Kavárně iDNES.cz v pátek 13. listopadu 2009

Stav je neutěšený. Hodnotový systém se zhroutil či přinejmenším je narušen a silně znejistěn. Mnohdy se zdá, že jedinou před dvaceti lety nově nabytou hodnotou české společnosti, kterou můžeme v současné skepsi obhajovat, je **svoboda**. Svoboda však není neměnným stavem, je to zvláštním pohyblivým vztahovým i hodnotovým polem, které je křehké a zranitelné.

Uprostřed jedné noci před dvaadvaceti lety, když síly umdlévaly, jsem sám sebe k další aktivitě povzbuzoval tím, že každý má tolik svobody, kolik si jí zaslouží či kolik se o ni zaslouží. Je-li tedy první hodnotou svoboda, je hned druhou **odpovědnost**. Musíme si být vědomi zodpovědnosti za svobodu svého státu, společenství, rodiny i za svou vnitřní svobodu. I v nesvobodné společnosti mohou žít vnitřně svobodní lidé (bez nich by se do této země nevrátila před dvaceti lety svoboda). Ale platí to i naopak, i ve svobodné společnosti mohou žít vnitřně nesvobodní lidé. V okamžiku, kdy začnu narušovat svobodu někoho jiného, omezují i tu vlastní. Rasista je uvězněn ve své nenávisti. Svobodně žijí jen tolerantní lidé. Další hodnotou je tedy **tolerance**. (Záměrně jsem nenapsal třetí, protože nejde o pořadí, ale o množinu či systém hodnot, v němž jedna je napojena na druhou a všechny se vzájemně podmiňují.)

Ani tolerance však není bezbřehá. Tolerance ke zlu je lhostejností (v lepším případě, v horším je napomáháním). V období totality nám pomáhali lidé žijící v západních demokraciích, kterým jsme mohli být lhostejní, oni však věděli, že svoboda je nedělitelná. Ze stejného důvodu si dovedli pomáhat lidé i uvnitř tehdejší společnosti. Skrze železnou oponu prorůstalo a zde bujelo strukturované (i když nevelké) **společenství solidarity**. Optimisticky se domnívám, že tato hodnota se z naší společnosti nevytratila, a nejen to, občas se mi zdá, že se i rozvíjí.

Pesimismus naopak vyvolává bujení lži, jemuž se u nás mimořádně daří. Bere na sebe podoby nejruznějších podvodů, korupce, falešných slibů, nedodržování politického slova, kradení myšlenek, neoprávněné užívání titulů a mnoho jiných, z nichž některé si ještě ani nedovedeme představit. Zasadovat se o pravdu proti lži je u nás často chápáno jako naivní počínání. Nesmíme se ho však proto bát ani se ho vzdát, protože čelit současné záplavě můžeme jedinečně permanentním hledáním **pravdy**. Nástrojem nám k tomu vždy byla a bude kreativita a kritické myšlení, které nemá s naivitou nic společného.

Další se svobodou vzájemně provázanou hodnotou musí tedy být **péče o vzdělanost** a v širším smyslu **péče o kulturu**. Každé společnosti, která bude dobře materiálně zabezpečená, ale nedostatečně vzdělaná, bude hrozit kulturní úpadek a nejruznější formy nesvobody.

Snad nejvíc nebezpečnou, plíživou nesvobodou maskující se do barevných kostýmů falešných svobod, která nám takto hrozí, je konzum. Obranou proti němu je **skromnost**... obranou proti němu je **ohleduplnost ke krajině**, v níž jsme se narodili a v níž žijeme... obranou proti němu je odmítání zábavné vyprázdňenosti, kterou nás zaplavují média... obranou proti konzumu je **rozvíjení duše**... Duše se však nemůže rozvíjet bez **lásky**. A láska v různých formách a podobách - laskavá i nesmlouvavá - je ukryta ve všech jmenovaných hodnotách, na nichž snad lze stavět hledání nového „úsvitu“ naší společnosti.

Stav je neutěšený. Zdá se, že rozklad je nevratný. Velkou a doposud nejmenovanou hodnotou proto je **udržování paměti** (i ono by mělo být postaveno na lásce), protože v paměti našeho společenství (národního i občanského) i prostoru (přírodního i duchovního) jsou ukryty inspirace, na něž lze navazovat při (možná donkichotském) prosazování hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti...

ČESKÁ VIZE = deset nejdůležitějších hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti
KRÁTKÁ (cca 40 řádků, 1 strana A4) **ESEJ** (sloupek, črta, úvaha, reflexe, komentář, dialog, výzva, poselství, zpráva, dopis, návod, kuchařka, seznam, grafika...) formulovaná pro závěrečný díl ročního cyklu diskusí **KABINET HAVEL – Úsvit v Čechách, který se uskuteční 19. listopadu 2009 v Brně.**